

ISSN: 2181-9416

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ

ВЕСТНИК ЮРИСТА * LAWYER HERALD

ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОИЙ, ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЖУРНАЛ

CYBERLENINKA

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN 2181-9416
Doi Journal 10.26739/2181-9416

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ

5 СОН, 2 ЖИЛД

ВЕСТНИК ЮРИСТА

НОМЕР 5, ВЫПУСК 2

LAWYER HERALD

VOLUME 5, ISSUE 2

TOSHKENT-2022

МУНДАРИЖА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

ДАВЛАТ ВА ҲУҚУҚ НАЗАРИЯСИ ВА ТАРИХИ. ҲУҚУҚИЙ ТАЪЛИМОТЛАР ТАРИХИ

1. ҚОДИРОВ Умиджон Абдимуратович ДАВЛАТНИНГ ИЖТИМОИЙ СИЁСАТИ ВА ФУНКЦИЯСИНинг АЛОҚАДОРЛИГИ.....	8
---	---

КОНСТИТУЦИЯВИЙ ҲУҚУҚ. МАЪМУРИЙ ҲУҚУҚ. МОЛИЯ ВА БОЖХОНА ҲУҚУҚИ

2. ЙЎЛДОШЕВ Азизжон Эргаш ўғли ДАВЛАТ ОРГАНЛАРИ ОЧИҚ ҲАЙЪАТ МАЖЛИСЛАРИНИ ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШНИНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИ.....	17
3. МАХКАМОВ Дурбек Нематович ЎСИМЛИК ДУНЁСИ ОБЪЕКТЛАРИНИНГ ДАВЛАТ КАДАСТРИ ҚОНУНЧИЛИГИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ.....	25
4. ИЛҲОМЖОНОВ Бахромжон Махкамжонович НОРМАТИВ-ҲУҚУҚИЙ ҲУЖЖАТЛАРНИ ОПТИМАЛЛАШТИРИШ ОРҚАЛИ ЁШЛАРГА ОИД ДАВЛАТ СИЁСАТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ.....	31
5. РАХМОНОВ Бекзод Хасанович ДАВЛАТ БОШҚАРУВИ СОҲАСИДА КОРРУПЦИЯВИЙ ХАВФ-ХАТАРЛАРНИ БАҲОЛАШ АМАЛИЁТИНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ ВА ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ.....	39
6. РЎЗИЕВ Аҳрор Икромович НОРМАТИВ-ҲУҚУҚИЙ ҲУЖЖАТ ЛОЙИҲАЛАРИНИНГ ТАРТИБГА СОЛИШ ТАЪСИРИНИ БАҲОЛАШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ.....	46

ФУҚАРОЛИК ҲУҚУҚИ. ТАДБИРКОРЛИК ҲУҚУҚИ. ОИЛА ҲУҚУҚИ. ХАЛҚАРО ХУСУСИЙ ҲУҚУҚ

7. ОДИНАЕВ Адҳам Саъдуллоевич НЕУСТОЙКА ҚЎЛЛАШНИ ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ.....	52
8. ЮЛДАШОВ Абдумумин Абдугопирович ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНинг ИНТЕЛЛЕКТУАЛ МУЛК, АЛОҚА ВА АХБОРОТ СОҲАСИДАГИ НОРМАТИВ-ҲУҚУҚИЙ ҲУЖЖАТЛАРДА МУАЛЛИФЛИК ҲУҚУҚИНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШГА ДОИР НОРМАЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ.....	58
9. ЯКУБОВ Аҳтам Нусратуллоевич РАҚАМЛИ АКТИВНИ ТУШУНИШ БЎЙИЧА ДОКТРИНАЛ ЁНДАШУВЛАР ВА ХАЛҚАРО ТАЖРИБА.....	65
10. САИДОВ Максудбек Норбоевич ВОПРОСЫ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ПРАВ УЧАСТНИКОВ НЕПЛАТЕЖЕСПОСОБНОГО ОБЩЕСТВА С ОГРАНИЧЕННОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ.....	75
11. БОЗАРОВ Сардор Сохибжонович СУНЬИЙ ИНТЕЛЛЕКТ СОҲАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ДОИРАСИДАГИ АХЛОҚИЙ ВА ҲУҚУҚИЙ ТУСДАГИ МАСАЛАЛАР.....	84

МУНДАРИЖА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИ, ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ. КРИМИНОЛОГИЯ. ЖИНОЯТ-ИЖРОИЯ ҲУҚУҚИ

12. САИДБЕКОВ Бобурбек Рустамбекович

ЖИНОЯТ ҚОНУНЧИЛИГИДА ХУСУСИЙ МУЛК МУҲОФАЗАСИ ВА ХАБЕАС КОРПУС
ИНСТИТУТИ ДОИРАСИДА МУЛКИЙ ҲУҚУҚЛАРНИ ҲИМОЯЛАШ МАСАЛАЛАРИ 90

ЖИНОЯТ ПРОЦЕССИ. КРИМИНАЛИСТИКА, ТЕЗКОР-ҚИДИРУВ ҲУҚУҚ ВА СУД ЭКСПЕРТИЗАСИ

13. ПОЛВОНОВ Нажмиддин Аслиддинович

ЖИНОЯТ ПРОЦЕССИДА МОЛ-МУЛКИ МУСОДАРА ҚИЛИНИШИ МУМКИН БЎЛГАН
ШАХСЛАР ДОИРАСИ 97

14. ТОШЕВ Отабек Содиқович

ЖИНОЯТ ПРОЦЕССИГА АЙБГА ИҚРОРЛИК ТЎҒРИСИДА КЕЛИШУВ ИНСТИТУТИНИНГ
ЖОРИЙ ЭТИШ МАҚСАДИ ВА ИЖТИМОИЙ ЗАРУРАТИ 103

15. РОМАДАНОВА Таисия Александровна, МУХАМЕДЖАНОВА Мадина

Махкамжановна

ИШЛАБ ЧИҚАРИШ-ТЕХНОЛОГИК МЕХАНИЗМЛАР ИЗЛАРИНИНГ ТРАСОЛОГИК
ЭКСПЕРТИЗАЛАРИНИ ЎТКАЗИШДА ПРОФИЛАКТИК ФАОЛИЯТ 111

ХАЛҚАРО ҲУҚУҚ ВА ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ

16. СУЛАЙМАНОВ Одилжон Раббимович

СУДЬЯЛАРНИНГ ХОЛИСЛИГИ ДЕМОКРАТИЯ ВА ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИНИ
ТАЪМИНЛАШНИНГ МУҲИМ МЕЗОНИ..... 115

17. ОТАЖОНОВ Абдоржон Анварович, БАРАТОВА Дилноза Одилжон қизи

МЕҲНАТКАШ-МИГРАНТ ТУШУНЧАСИ ВА УНИНГ МИГРАЦИЯ ЖАРАЁНЛАРИНИНГ
ЎЗИГА ХОС СУБЪЕКТЛАРИ СИФАТИДАГИ МАҚОМИ..... 125

18. АЪЗАМХУЖАЕВ Умидхон Шавкат угли

МЕЖДУНАРОДНОЕ ДОГОВОРНО-ПРАВОВОЕ РАЗВИТИЕ ТРАНСПОРТНОЙ СЕТИ
ВЕЛИКОГО ШЕЛКОВОГО ПУТИ..... 134

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ ВЕСТНИК ЮРИСТА LAWYER HERALD

ХАЛҚАРО ҲУҚУҚ ВА ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ

СУЛАЙМАНОВ Одилжон Раббимович
Юридик фанлар доктори, доцент
Email: odiljon.sulaymanov@gmail.com

СУДЬЯЛАРНИНГ ХОЛИСЛИГИ ДЕМОКРАТИЯ ВА ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ МУҲИМ МЕЗОНИ

For citation (иқтибос келтириш учун, для цитирования): СУЛАЙМАНОВ О.Р.
Судьяларнинг холислиги демократия ва инсон ҳуқуқларини таъминлашнинг муҳим мезони // Юрист ахборотномаси – Вестник юриста – Lawyer herald. № 5 (2022) Б. 115-124.

 5 (2022) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9416-2022-5-15>

АННОТАЦИЯ

Мақолада судьяларнинг холислиги демократия ва инсон ҳуқуқларини таъминлашнинг муҳим мезони эканлиги таҳлил қилинган. Холислик судья эгаллаши шарт бўлган асосий сифат ҳисобланиши ва судьялик касбининг ажралмас ўзига хос хусусияти эканлиги ўрганилган. Холислик оқил шахснинг тафаккурида факт сифатида мавжуд бўлиши керак. Агар холислик мавжуд эмас деган эҳтимолга асос бўлса, бу норозилик ва адолатсизликни келтириб чиқаради ва айни пайтда суд тизимига нисбатан ишончга путур етиши асосланган. Холисликни тушуниш оқил кузатувчининг мезони ёрдамида аниқланади ва бу демократия ва инсон ҳуқуқларини таъминлашнинг муҳим мезони ҳисобланади.

Калит сўзлар: Бангалор принциплари, судьяларнинг холислиги, нохолислик, судьяларнинг одоб-ахлоқи, мустақиллик, инсон ҳуқуқлари, олдиндан шаклланган фикр, суд музокараси, оммавий ахборот воситалари.

СУЛАЙМАНОВ Одилжон Раббимович
Доктор юридических наук, доцент
Email: odiljon.sulaymanov@gmail.com

БЕСПРИСТРАСТНОСТЬ СУДЕЙ – ВАЖНЫЙ КРИТЕРИЙ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ДЕМОКРАТИИ И ПРАВ ЧЕЛОВЕКА

АННОТАЦИЯ

В статье анализируется, что беспристрастность судей является важным критерием обеспечения демократии и прав человека. Исследовано, что

беспристрастность считается главным качеством, которым должен обладать судья, и является неотъемлемым признаком судейской профессии. Беспристрастность должна существовать как факт в сознании разумного человека. Если есть основания полагать, что непристрастность не существует, это порождает недовольство и несправедливость, и в то же время подрывает доверие к судебной системе. Понимание непристрастности определяется критерием разумного наблюдателя и является важным критерием обеспечения демократии и прав человека.

Ключевые слова: Бангалорские принципы, объективность судей, предвзятость, поведение судей, независимость, права человека, предрассудки, судебные переговоры, СМИ.

SULAYMANOV Odiljon

Doctor of Law, associate professor
Email: odiljon.sulaymanov@gmail.com

THE OBJECTIVITY OF JUDGES IS AN IMPORTANT CRITERION FOR ENSURING DEMOCRACY AND HUMAN RIGHTS

ANNOTATION

The article analyzes that the objectivity of judges is an important criterion for ensuring democracy and human rights. It has been studied that objectivity is considered to be the main quality that a judge should possess and is an essential feature of the judicial profession. Objectivity must exist as a fact in the mind of a rational person. If there are reasons to believe that objectivity does not exist, this breeds discontent and injustice, and at the same time undermines the credibility of the judiciary. The understanding of objectivity was determined by the criterion of a reasonable observer and was considered an important criterion for ensuring democracy and human rights.

Keywords: Bangalore principles, objectivity of judges, bias, behavior of judges, independence, human rights, prejudice, judicial negotiations, mass media.

“Судьяларнинг одоб-ахлоқига оид Бангалор принциплари”нинг иккинчи принципи судьяларнинг холислиги масаласига бағишланган. Унга кўра **“Судьянинг холислиги у ўз мажбуриятларини лозим даражада бажаришининг шартидир. Холислик нафақат чиқарилаётган қарор мазмунида, балки уни қабул қилишда кечадиган барча процессуал ҳаракатларда намоён бўлади”** деб белгиланган [1].

Мустақиллик ва холислик бу иккита алоҳида ва айни пайтда турли кўрсаткичлардир. Бироқ улар бири-бирини ўзаро кучайтирувчи судьялик лавозими сифатини белгиловчи омиллардир. Мустақиллик холислик учун зарурий шарт ҳамда уни таъминлаш учун асос ҳисобланади. Судья мустақил бўлиши мумкин ва айни пайтда холис бўлмаслиги мумкин (у ёки бу алоҳида олинган ҳолатда), аммо мустақил бўлмаган судья таърифга мувофиқ айни пайтда холис ҳам бўла олмайди (институционал жиҳати бўйича) [2].

П.Х.Рассел ва Д.М.О’Брайнлар фикрига кўра, суд ҳокимияти мустақиллиги ва холислиги тушунчалари “яхши” суд бошқарувининг тамал тошлари ҳисобланади, бу тушунчаларнинг аниқ доираси, ўзига хос хусусиятлари ва алоқадорлиги кўпинча ноаниқ бўлади [3].

Н.Стефан бу тушунчаларни “тушунишдан кўра идрок қилиш осонроқ” бўлиши мумкин деб ҳисоблайди [4], у бу борада “суд мустақиллиги” тушунчасини “демократик бошқарув” ва “қонун устуворлиги” каби аралаш қадриятларга қиёслайди.

Д.Применталнинг фикрича бу тушунчаларни таърифлашга уринишлар тез-тез

“ишончсиз ноаниқ бўлган жумлалар”га олиб келади [5]. О.Рабаннинг фикрича бу икки тушунча иккита алоҳида бир-бирига алоқадор бўлган ёйлар билан тасвирланади. “Холислик” атамаси маъмурий ҳуқуқ амалиётида кенг фойдаланилади лекин камдан-кам ҳолларда назарий таҳлил қилинади [6].

С.Шетриитнинг фикрига кўра, “Суд мустақиллиги” ҳақидаги мунозаралар, кенг қамровли бўлишига қарамасдан, қониқарсиз ҳисобланади. Бир томондан, конституциявий оқибатлар кўпинча бу тушунчанинг конституциявий принципларига хато ёки хатолик билан боғлиқ бўлишига олиб келади [7]. Бошқа томондан, ўзига хос таҳдидлар ва ўзига хос механизмларни тавсифловчи нисбатан заиф қиёсий адабиёт мавжуд [8]. Кўпинча бу каби мунозараларга назарий жиҳатдан қатъият етишмайди. Ушбу мунозарали тушунчаларнинг иккаласи ҳам ушбу асосий тушунчаларнинг табиати, вазифаси ва мақсадини аниқлай олмайдилар [3]. Биз уларни суд функциясидан келиб чиқадиган умумий моҳиятга эга эканлигини ва бу боғлиқликни тушуниш орқали фундаментал раҳбарий принципларни аниқлаш мумкинлигини таъкидлаймиз.

Франциялик олим С.Гейх “суд ҳокимияти мустақиллиги”ни холисликка тўғридан-тўғри ҳаволалар қилмаган ҳолда таърифлашга уринишлар ҳам бўлганлигини таъкидлайди” [9]. Унинг фикрига кўра, суд ҳокимияти мустақиллиги адолатли суд процессини таъминлаш воситаси ёки жамоатчиликнинг судларга ишончини сақлаш учун зарур ҳисобланади» [9].

Инсон ҳуқуқлари бўйича Европа суди холисликка нисбатан талабларнинг иккита жиҳатига тушунтириш беради. Биринчидан, субъектив контекстда суд холис бўлиши керак, яъни суд аъзоларининг бирортаси ҳам қандайдир олдиндан шаклланган шахсий фикрга ёки нохолис фикрга эга бўлмаслиги керак.

Иккинчидан, холислик нуқтаи назаридан судья холис бўлиши керак, яъни у мазкур масалада қандайдир шубҳага нисбатан бўлиши мумкин бўлган асосни батамом бартараф қилиш учун етарли кафолатларни тақдим этиши лозим [10].

Мазкур мезонга мувофиқ судьянинг одоб-ахлоқига боғлиқ бўлмаган текширилиши лозим бўлмаган фактлар мавжудлигини аниқлаш зарур, токи бу судьянинг холислигига нисбатан шубҳа уйғотмасин. Бу масалада хатто ташқи белгилар ҳам катта аҳамиятга эга. Ахир демократик жамиятда жамоатчиликда шу жумладан, айбланган шахсда судья томонидан ишончни шакллантириш зарба остига қўйилмоқда. Шунинг учун, бирор бир судьяни холис эмас деб ҳисоблашга асос бўлса, бу судья ишни кўришни рад этиш шарт [11].

Жиноят иши бўйича аниқ бир судья холис эмас деган хавотирга далилий асослар мавдудлигини аниқлашда айбланувчининг фикри ҳал қилувчи бўлмасда, муҳим аҳамиятга эга. Мазкур ҳолатда ҳал қилувчи аҳамиятга эгалиги жамиятнинг вакили бўлган оқил кузатувчи бундай хавотирнинг асосланган холислигини тан олиши билан белгиланади.

“Судьяларнинг одоб-ахлоқига оид Бангалор принциплари”нинг 2.1.-бандида “Судья ўз мажбуриятларини бажаришда ҳар қандай афзал кўришлар, сохта фикрлар ёки тахминийликдан холи бўлиши лозим” [1] лиги қайд қилинган.

Агар судья холис эмас деган фикр шаклланса, суд ҳокимиятига нисбатан жамоатчиликнинг ишончига путур етади. Шу боис, тахминга асос бўлиши мумкин бўлган ҳар қандай ҳаракатдан судья ўзини тийиши лозимки, токи ташқи омиллар, шу жумладан, тарафларнинг бирортаси билан бўлган шахсий муносабатлар ёки ишнинг натижасидан манфаатдорлик судьянинг қарорига таъсир кўрсата олмасин.

Холислик нафақат олдиндан шаклланган фикрларнинг ёки нохолис фикрларни балки, уни шундай деб тушунишни ҳам назарда тутаяди. Мазкур икки хил жабҳа тез-тез такрорланиб турадиган тасдиқ гапда яхши ифодаланганки унга мувофиқ одил судлов нафақат мукамал бўлсин, балки унинг мукамаллиги аниқ равшан деб тушунилиши муҳим ҳисобланади [12]. Мазкур ҳолатда қўлланилган мезонлар шундан иборатки, бунда мазкур масалани реалистик ва амалий жиҳатдан баҳолайдиган оқил

кузатувчи судьяда холислик мавжуд эмас деган хавотирни уйғотмасин. Олдиндан шаклланган фикрнинг борлигига нисбатан хавотирнинг мавжудлиги тўғрисидаги масала оқил кузатувчининг нуқтаи назаридан ҳал қилиниши шарт.

“Олдиндан шаклланган фикр ёки нохолислик” маълум бир низонинг у ёки бу тарафига нисбатан хайрхоҳлик, афзал кўриш, ён босиш ёки яқин тутиш деб таърифланади. Суд ишларини юритиш жараёнига нисбатан қўлланилганда мазкур тушунча масалани ёки ишни ҳал қилишга нисбатан олдиндан яқинликни англатадики бунда судьяга ишончга мутлоқ эркин берилиб кетиш учун имконият қолдирмайди. Олдиндан шаклланган фикр эса бу ҳукмга таъсир қиладиган ақлнинг ҳолати, позицияси ёки қарашлари бўлиб улар маълум бир суд иши билан боғлиқ вазифаларини холис ижро этиш қобилиятидан судьяни маҳрум этади [13]. Аммо мазкур олдиндан шаклланган фикрнинг аниқ моҳиятини эътиборга олмасдан туриб уни тасдиқлаш мумкин эмас. Агар, судья асосий инсон ҳуқуқларига устуворлик берса, бу қонун билан ман қилинган нохолисликни оқилна тушуниш учун асос бўлмайди. Башарти, фақат қонун бошқача ёндошувни аниқ ва бир хил талаб қилмаса.

Нохолислик сўзда ёки жисмоний шаклда ўзини кўрсатиши мумкин. Бунга мисол сифатида, ҳақоратлар, хўрлаш, салбий стереотиплар, ноқулай хазиллар (масалан, гендер, маданият, ирқ, миллат), таҳдид, кўрқитиш ёки душманлик ҳаракатларини ифодаловчи эпитетлар, шу билан бирга, улар ирқий ёки миллий мансублик билан боғлиқ жиноятларни ҳамда қандайдир шахсий сифатларни эслатишга оид муносабатларни назарда тутати.

Олдиндан шаклланган фикр ёки нохолислик суд мажлиси давомида ёки суддан ташқарида имо-ишора, ташқи кўриниш ёки ахлоқда ифодаланиши мумкин. Одоб-ахлоқ кўриниши гувоҳларга нисбатан ишончсизлик ишора қилиши мумкин, бу билан халқ маслаҳатчиларига лозим бўлмаган таъсирини ўтказиши мумкин. Юз ифодаси суд ишида қатнашаётган тарафлар – адвокатлар, халқ маслаҳатчилари, оммавий ахборот воситалари вакиллари ва бошқа шахслар томонидан олдиндан шаклланган фикрга далил деб қабул қилиниши мумкин.

Д.М.Филин, А.В.Боровковлар фикрига кўра “Омманинг ҳар қандай фикри, судьялик фаолиятининг танқид қилиниши, у томонидан қабул қилинадиган қарорларнинг қонунийлиги ва асослигига таъсир қилмаслиги лозим” [14].

Судга нисбатан ҳурматсизлик кўринишларига оид ваколатлар судьяга суд залида вазиятни назорат қилиш одоб-ахлоқ нормаларига риоя қилишни таъминлаш имкониятини беради. Чунки, судга нисбатан ҳурматсизлик ўзининг характери ва оқибати бўйича жиноят санкциясини қўллашни тақазо этади. Мазкур санкцияни эса, ҳуқуқ нуқайи-назаридан етарлича асослантирилган ва процессуал талабларга қатъий равишда мос келадиган ҳолатларда қўллашга тўғри келади. Мазкур ваколатдан ўта эҳтиёткорлик ва кузатувчанлик билан фойдаланиш лозим. Судга нисбатан ҳурматсизликка қарши ваколатларни суиистеъмол қилиш олдиндан шаклланган фикрнинг кўриниши ҳисобланади. Бундай суиистеъмоллик ҳолати, судья ўз устидан назоратни йўқотган вақтда ва хусусан тарафлардан шахсий конфликтга дуч келиши мумкин бўлган адвокат ёки гувоҳдан қасд олишга ҳаракат қилишида кўринади.

Судья таянадиган қадриятлар, унинг қарашлари ҳамда қонун тўғрисидаги таъсуротлари олдиндан шаклланган фикрлар ҳисобланмайди. Кўриб чиқилмайдиган ишга оид ҳуқуқий ёки ижтимоий масалалар бўйича судьянинг умумий фикрга эга бўлиш омили судьяни мазкур ишни кўриб чиқиш ҳуқуқидан маҳрум қилмайди [15]. Бунда йўл қўйилмайдиган фикрни йўл қўйилмайдиган олдиндан шаклланган фикрдан фарқлаш зарур. Қайд қилинганидек, “судьянинг ақлини *tabula rasa* (“тоза доска”) деб исботлаш, олдиндан шаклланган фикрнинг йўқлигини эмас, балки малаканинг йўқлигидан далолат беради” [16]. Суд музокараси давомида тақдим қилинган далилларга нисбатан судьянинг мулоҳазалари ва таърифлари бундай таъқиқлар рўйхатига кирмайди, башарти, фақат судья мавжуд далилларни рад этмаса ёки кўриб чиқишни хоҳламаса.

“Судьяларнинг одоб-ахлоқига оид Бангалор принциплари”нинг 2.2.-бандида “Судьянинг суд мажлиси давомида ва суддан ташқаридаги ахлоқи жамият, юридик касб вакиллари ва суд жараёни томонларининг судья ва суд органларининг холислигига ишончини қўллаб-қувватлаш ва оширишга хизмат қилиши лозим” [1] лиги белгиланган.

Судья процессуал нормаларни ҳеч қандай бузишга йўл қўймасдан суд муҳокамасини лозим даражада ва самарали олиб борилишини таъминлашга мажбур бундай мақсадга эришиш учун судьяда қатъият бўлиши зарур, судья аниқ мувозанатни сақлаши керак, чунки у процессни самимий олиб бориши лозим токи, оқил кузатувчида бундай вазият судьяда холислик мавжуд эмас деган тасаввур қолдирмасин. Оқил кузатувчида судья ўз судьялик вазифасини ижро этиш жараёнида холислик кўрсатмади деган асослантирилган шубҳа уйғотиши мумкин бўлган ҳар қандай ҳаракатдан ўзини тийиши зарур. Агар бундай тасаввур пайдо бўлса, бу нафақат суд муҳокамасида қатнашадиган тарафларда, балки умуман суд тизимида нисбатан жамиятнинг ишончига таъсир қилади.

Суд музокарасида қатнашаётган тарафлар судга катта умид билан қарайди, уларнинг баъзилари суд қарорини, башарти, у уларнинг фойдасига ҳал қилинмаган бўлса, умуман асослантирилмаган қарор деб тушунишга ҳам тайёр туришади. Шунинг учун, бундай тушунишни бартараф қилиш мақсадида ёки уни қандайдир оқил асоснинг минимум даражасигача камайтириш учун барча сайъи-ҳаракатларни ишга солиш зарур. Судья олдиндан шаклланган фикр ёки нохолислик деб англашилиши мумкин бўлган ҳар қандай кўринишдан тийилиши лозим. Адвокатлар, тарафлар ва гувоҳларга нисбатан ҳақарот, ноўрин сўзлар ва огоҳлантиришлардан, шаклланган фикрлар тўғрисида гувоҳлик берувчи мулоҳазалардан, ҳамда сабрсиз, тоқатсиз ҳулқ-атвордан, ассосиз танқидлардан ўзини тийиши лозим, чунки булар суднинг холислигига нисбатан ишончга путур етказиши мумкин.

“Судьяларнинг одоб-ахлоқига оид Бангалор принциплари”нинг 2.3.-бандида “Судья ўзини суд мажлисларида иштирок этиш ва суд ишлари бўйича қарорлар чиқариш ҳуқуқидан маҳрум этишга сабаб бўладиган ҳаракатларни қилишдан имкон қадар ўзини чеклаши даркор” [1] деб белгиланган.

Судда кўрилиши лозим бўлган масалалар билан шуғулланиш учун судья тайёр бўлиши керак, аммо шундай вазиятлар бўладиги унда тарафларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш мақсадида ҳамда суд органларининг ҳалоллиги ва поклигига нисбатан жамоатчилик ишончини сақлаш учун бирор бир ишни кўриш ва ўша иш бўйича қарор қабул қилишда судьяни иштирок этишдан маҳрум қилиш зарурати пайдо бўлади. Бошқа томондан эса, судьянинг мунтазам раддия эълон қилиши жамиятнинг суд таркибига ҳамда шахсан мазкур судьяга нисбатан ишончсизлик келтириб чиқариши ва ҳатто унинг ҳам касбларини ассосиз равишда иш юкламаларининг ошиб кетишига олиб келиши мумкин. Суд муҳокамасида тарафларда уларнинг ишларини кўриш учун судьяни ўзлари топиши ва танлаши мумкин экан деган тасаввур шаклланиб қолиши мумкин, бу мақсадга мувофиқ эмас. Шунинг учун, судья ўзининг шахсий ва расмий иши бўйича муносабатларини ўзининг судьялик мажбуриятлари сирасига кирмайдиган ишларини минимал даражага туширишга одатланган бўлиши керак.

Манфаатлар тўқнашуви эҳтимоли шундай ҳолатда пайдо бўладиги, бунда иш бўйича холис қарор қабул қилиш жараёнида судьянинг шахсий манфаатлари (судьяга яқин бўлган шахсларнинг) судья сифатида ўзининг мажбуриятлари бир-бири билан тўқнаш келади. Судьянинг холислиги оқил кузатувчининг назари остида ҳам факт бўйича холисликни, ҳам англаш бўйича холисликни назарда тутати. Холис қарор қабул қилишда манфаатлар тўқнашувини аниқлашга оид суд кўриб чиқадиган масалаларнинг мезонлари судья ўзининг манфаатлари билан мажбуриятлари, оқил кузатувчи томонидан вазиятни асослантирилган тарзда тушунишнинг шарт-шароитлар ўртасидаги ҳақиқий манфаатлар тўқнашувини ўз ичига олади. Масалан,

судьянинг яқин қариндошлари сиёсий фаолликка нисбатан тўлиқ ҳуқуққа эга бўлишига қарамасдан судья ўзининг яқин қариндошларининг сиёсий фаоллиги, унинг холислигини жамият томонидан англашилишига, майли хато бўлса ҳам, салбий таъсир этиши мумкинлиги олдида ўзига-ўзи ҳисобот бериши керак.

Худди шундай, судга тақдим қилинган ишларни кўриб чиқишга ўзининг мажбуриятларига судьянинг молиявий фаолияти қандайдир боғлиқ бўлишига йўл қўймаслиги керак. Бироқ раддия бериш билан боғлиқ кўплаб масалалар, бир қатор фикрлар билан боғлиқки, уларнинг ҳар бири мазкур ишни кўришга бўлган судьянинг ҳуқуқидан маҳрум қилишга асос бўлиб хизмат қилиши мумкин. Судья эга бўлган акция хиссаси акционерлик жамиятининг нуфузига қараб сезиларли даражадан паст деб малакаланишига қарамасдан у судьяни раддия беришига асос бўлиб хизмат қилиши учун аҳамиятли бўлиши мумкин. Судья шуни англаб этиши керакки, бунда жамоатчилик судьянинг раддия бериши учун асос сифатида хизмат қиладиган манфаат деб акцияни ҳисоблаши мумкин. Шунга қарамасдан, судья акционерлик капиталидаги сезиларсиз ҳиссага эга бўлишидан, ишни кўришда қўйиладиган сабаб сифатида фойдаланмаслиги керак. Агар акция хиссасига эгаллиги сабабли судья мунтазам равишда раддия бериб турадиган бўлса судья мазкур акцияни бошқа бир шахсга ўтказиши шарт [17].

Судья ўз оила аъзоларини ўзининг лавозимини шахсий манфаатлар йўлида фойдаланаяпти деб тушуниладиган бундай битимлардан тийилишининг зарурлиги тўғрисида ишонтаришга ҳаракат қилиши керак. Бу судьянинг лавозимидан ёки ёқтириш ҳамда судьялик лавозимидан беғараз фойдаланаяпти деган тушунчалар келиб чиқмаслиги учун ҳамда раддия имкониятларини иложи борича минимум ҳолатига келтириш учун зарур.

“Судьяларнинг одоб-ахлоқига оид Бангалор принциплари”нинг 2.4.-бандида “Ишни (кўриб чиқилиши аввалдан маълум бўлган ёки фақат тахмин қилинаётган) кўриб чиқиш олдиндан судья вазиятга оқилона баҳо беришдан келиб чиқиб, шу ишнинг якунига қандайдир таъсир қилиши ёки жараённинг адолатли амалга оширилишини шубҳа остига қўйиши мумкин бўлган ҳар қандай шарҳлардан ўзини тияди. Судья ошкора ёки бошқа шарҳлардан ўзини тияди, чунки акс ҳолда бу қандайдир шахс ёки масалага нисбатан ишнинг холисона кўриб чиқилишига тўсқинлик қилиши мумкин” [1] лиги белгиланган.

Музокара жараёни апелляция иш юритувининг якунига етгунича судьянинг ихтиёрида деб ҳисобланади. Шунингдек, музокара жараёни суднинг ихтиёрида деб шунддай ҳолатларда ҳисоблаш мумкинки, унда масалан, ҳалигача айблов тақдим қилинмаган жиноят тергов қилинаётган иш унга нисбатан ҳам қўзғатилиши мумкин деган асос эҳтимоли бўлса, ҳалигача айблов тақдим қилинмаган шахсни қамоққа олиш иши давом этаётган бўлса, ёки шахснинг обрў-эътибори шубҳа-гумон остига олинган бўлса, ҳамда тухмат иши бўйича тергов-суриштирув қўзғатилиши мумкин бўлса-ю аммо ҳалигача иш бошланмаган бўлса.

Агар ишни кўриб чиқиш якунлангандан кейин судья норози томонлардан судья ёки унинг ҳамкасблари томонидан қабул қилинган суд қарори ёки қарорларини танқид қиладиган шахслардан хатлар ёки бошқа хабарлар олса, бундай ёзишмалар доирасида судья хабарларнинг муаллифлари билан низоланмаслиги керак.

Оммавий ахборот воситаларининг вазифалари ва ҳуқуқи маълумотларни тўплаш ва уни жамиятга тақдим этиш, шу жумладан, айбсизлик презумпциясига риоя қилган ҳолда, суд босқичигача, суд босқичи давомида, ёки суд музокарасидан кейин кўриладиган ишлар билан боғлиқ одил судлов юритиш масалалари бўйича фикр билдиришни ўз ичига олади. Ахборот эркинлиги принциpidан чекиниш ҳолатлари “Фуқаролик ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисида”ги халқаро пактда белгилаб қўйилган. Агар оммавий ахборот воситалари ёки жамиятнинг манфаатдор аъзолари қабул қилинган суд қарорига оид танқидий чиқишлар қилса судья бундай танқидга оммавий ахборот воситаларида ёки суд музокаралари жараёнида ўзининг мазкур

танқидга оид фикр мулоҳазаларини билдирмаслиги керак. Умуман олганда, ўзи қабул қилган қарорларнинг асослантирилганлигини очиқ ҳимоя қилиш билан чиқишлар қилмаслиги лозим.

Агар оммавий ахборот воситаларида суд жараёнига оид ёки қабул қилинган суднинг қарорига оид бузиб кўрсатилган маълумот эълон қилинган бўлса, судья унга раддия эълон қилиш зарур деб ҳисобласа, суд котиби пресс релиз тарқатиши мумкин. Пресс релизда ишнинг ҳақиқий ҳолати ёки бундай бузиб кўрсатишни бартараф қилиш бўйича кўриладиган чоралар ёритилган бўлиши лозим.

Бангалор принципларининг 2.4 бандида оммавий ахборот воситаларига оид масала кўтарилмаган бўлсада, ҳар ҳолда мазкур масала долзарб ҳисобланади. Шунинг учун, бу масала билан боғлиқ муаммонинг учта жиҳатини алоҳида кўрсатиш зарур:

биринчи жиҳати - оммавий ахборот воситаларидан жамоатчилик назари олдида судьянинг исталган имиджини яратиш ва унинг лавозимда кўтарилиши ёки маълум бир аниқ қарорига оммавий ахборот воситаларининг эҳтимолдаги реакциясидан иборат бўлади. Агар судья оммавий ахборот воситаларининг у ёки бу таъсири остида қолишига йўл қўйса, бундай ҳолатда судья Бангалор принципларининг 1.1. ҳамда 2.1., 2.2., 3.1., 3.2. ва 4.1. каби бандларини бузган ҳисобланади;

иккинчи жиҳати - судьянинг суд биносидан ташқаридаги оммавий ахборот воситалари билан алоқаларини ўзичига олади. Суд музокарасининг очиқлигиту файли, аксарият юрисдикция тизимларида оммавий ахборот воситалари маълумотни суд мажлиси баённомаларидан ҳамда тақдим қилинган пресс релизлардан олади. Баъзи давлатларда (Хусусан, суд материалларини сир сақлайдиган давлатларда) шундай тизим мавжудки, унга мувофиқ ҳар бир суддаги аниқ бир судьяга судда кўриладиган ҳар қандай иш билан боғлиқ ҳақиқий ҳолат юзасидан оммавий ахборот воситаларига маълумот бериш топширилади. Бундай характердаги маълумотлардан ташқари, суд биносидан ташқарида ўзи кўраётган иш юзасидан ёки ҳамкасблари томонидан кўриладиган иш юзасидан берилган судьянинг ҳар қандай шарҳи одатда мақбул эмас деб ҳисобланади;

учинчи жиҳати – судьянинг ўз қарори ёки бошқа судьяларнинг қарорига оид қилинган шарҳлари ва ҳатто унинг илмий мақоласига киритилган бундай шарҳларни қамраб олади. Қоидага биноан, бунга шундай ҳолатларда йўл қўйиладики, агар бундай шарҳлар умумий манфаатларга оид ҳуқуқий масалалардан иборат бўлиб улар бўйича қарор қабул қилинган ёки бу аниқ бир ишда кўриб чиқиладиган бўлса. Аммо ўтмишда қабул қилинган қарорларни фақат илмий контекстда муҳокама қилишга оид умумий қабул қилинган нормалар бўлса, уларни ўзгартириш зарур. Умуман олганда, ўтмишда қабул қилинган қарорлар бўйича судьялар кераксиз мунозараларга киришмасликлари лозим, хусусан, агар бундай муҳокамаларни суднинг нашр қилинган қароридан асослантирилган ҳолатларни тўлдирмоқда деб англаш мумкин бўлса.

“Судьяларнинг одоб-ахлоқига оид Бангалор принциплари”нинг 2.5.-бандида “Судья иш бўйича холис қарор чиқаришнинг имкони йўқ, деб ўйлаган, ёки четдаги кузатувчида судьянинг холислиги ҳақида шубҳалар пайдо бўлиши мумкин бўлган ҳолларда, у ишни кўриб чиқишда иштирок этишдан ўзини четга олади” [1] деб белгиланган.

Бу ерда асосий принципни “Ўзининг шахсий иши бўйича ҳеч ким ўзи судья бўла олмайди” ташкил қилади. Судлар томонидан ишлаб чиқилган мазкур принцип бир-бирига ўта ўхшаш аммо бир хил бўлмаган иккита оқибатдан иборат. Биринчидан, у айнан сўзма-сўз қуйидаги ҳолатда қўлланиши мумкин: агар судья суд ишида ҳақиқатдан ҳам ташқаридан келган бўлса, ёки у ишнинг натижасидан иқтисодий жиҳатдан манфаатдор бўлса, бундай ҳолатда у ўзининг шахсий ишига нисбатан судья сифатида чинакам ҳаракат қилади. Бу судьянинг раддияси учун етарлича асос ҳисобланади.

Иккинчидан, мазкур принцип яна шундай ҳолатларда қўлланилиши мумкинки, бунда судья иш бўйича тараф ҳисобланмайди ва ўз ишининг натижасида унинг иқтисодий манфаатдорлиги мавжуд бўлмайди. Бундай ҳолда у ўзини шундай тутадики, ва бу унинг ишига нисбатан ноҳолис бўлган асослантирилмаган гумонга сабаб бўлади, масалан, тарафларнинг биронтаси билан дўстона муносабатда бўлиши мумкин. Иккинчи вазият, қатъий айтганда мазкур принципни қўллашга мисол бўлмайди, унга мувофиқ ҳеч ким ўзининг шахсий иши бўйича ўзи судья бўла олмайди, чунки, қоидага кўра судьянинг ҳақиқий ёки номигагина бўлган холислиги одатда судьяга эмас балки бошқа шахсга фойда келтиради [18].

Агар, ўзига-ўзи раддия бериши шарт деб ҳисоблаётган судьянинг суд процессида тарафлар қатнашишга рози бўлсалар мазкур судьянинг ишни кўришдаги кейинги қатнашувини оқлаш қабул қилинмайди. Масала шундан иборатки, жамият одил судловни юритишнинг аниқ холис бўлишидан манфаатдор. Шунга қарамасдан, аксарият давлатларда суд процессининг тарафлари холисликка оид ҳар қандай масала билан боғлиқ талаблардан расман воз кечишни эълон қилиш ҳуқуқига эга. Агар бундай раддия, етарлича асослантирилган бўлса, мумкин бўлган раддия учун эълон қилинган асосга нисбатан эътирозга ўрин қолдирмайди.

Судьялик лавозимига тайинланишига қадар ўзининг касбий карьераси давомида судья эга бўлиши мумкин бўлган ҳар қандай мажбурият ва манфаатлари унинг фаолиятидаги холислик ва холисликка баҳо беришда эътиборга олиниши мумкин. Судьялик корпуси хусусий адвокатлар ҳисобидан шакллантириладиган давлатларда судьялик лавозимига тайинланганига қадар судья эгаллаб келган лавозимлар унга ўзининг шахсий фикрини ифода этиш ёки маълум бир партиялар ёки гуруҳлар номидан фаолият кўрсатишга эҳтимол юқори даражада имкон берган бўлиши мумкин. Шубҳасиз, агар судья сиёсий ҳаётда иштирок этган бўлса. Ҳуқуқ соҳасидан ташқарида сиёсий ёки бошқа соҳада бўладими орттирилган тажриба судьянинг профессионаллигини камайтирмайдиган, балки, кўпайтирадиган омил сифатида асослантирилган тарзда баҳоланиши мумкин. Судья ўзининг ўтмишдаги сиёсий қарашлари ёки партиявий манфаатларини унитиши ва улардан воз кечиши керак, айниқса, суд вазифаларини мустақил ва холис ижро этишга оид қасамёд қилиб, мажбурият олгандан кейин.

Одатда, судьянинг диний эътиқод, этник ёки миллий келиб чиқиш, жинс, ёши, ирқий мансублик, мулкӣ ҳолати, ёки сексуал ориентацияси унинг раддияси учун ўз-ўзидан асос бўлиб хизмат қила олмайди. Шу билан бирга, қоидага кўра, судьянинг ижтимоий келиб чиқиши, маълумоти, иш стажи, ижтимоий, спорт ёки хайрия ташкилотларига аъзолиги, ҳамда судьялик мажбуриятларни бажаришда илгари қабул қилинган суд қарорлари, баённомалар ёки аризаларда қайд қилинган эътирозлари ҳам раддияга асос бўлиши мумкин эмас, аммо мазкур умумий мулоҳазалар судья томонидан кўрилиши шарт бўлган аниқ ишлар ёки маълум бир ишнинг вазиятларига ёки ҳолатларига боғлиқ бўлади.

Аниқ шарт-шароитга боғлиқ ҳолда олдиндан шаклланган фикрга нисбатан асослантирилган шубҳа қуйидаги ҳолатларда пайдо бўлиши мумкин:

биричидан, агар судья ва ишни кўришга алоқадорлиги бўлган жамиятнинг қандайдир аъзоси ўртасида шахсий дўстлик ёки душманлик муносабатлари мавжуд бўлса;

иккинчидан, агар судья ишни кўришга алоқадорлиги бўлган жамиятнинг қандайдир аъзоси билан яқиндан таниш бўлса, хусусан, агар мазкур шахснинг кўрсатмаларининг ишончлилиги ишнинг натижаси учун сезиларли даражада аҳамиятга эга бўлиши мумкин бўлса;

учинчидан, агар судья, бирор бир шахснинг кўрсатмаларининг ишончлилики даражасини аниқлаши лозим бўлса ва у мазкур шахснинг кўрсатмаларини илгари кўрган ишларнинг бирида қатъий шаклда рад этган бўлса, бундай ҳолат судьянинг мазкур шахснинг кўрсатмаларига нисбатан холис баҳолашга бўлган қобилиятини

шубҳа остига келтириши мумкин;

тўртинчидан, агар судья, хусусан, ишни кўриш давомида бирор бир низоли масала юзасидан ўзининг фикрини шунчалик қатъий ва ўзини тута олмасдан билдирган бўлса мазкур ҳолат, бу масалани холис кўриб чиқишда мазкур судьянинг қобилиятига нисбатан асослантирилган шубҳа уйғотади;

бешинчидан, агар қандайдир бошқа бир сабаб бўйича судьянинг қобилиятига нисбатан шубҳа қилишнинг аниқ асослари мавжуд бўлса, бу кўриб чиқиладиган масалалар юзасидан холис қарор қабул қилишда судьянинг қобилиятига доир ташқи мулоҳазалар, олдиндан шаклланган фикр ёки нохолисликни эътиборга олмаслик мумкин.

Агар судьялик лавозимидан кетгандан кейин амалдаги судья ўзининг келгуси ишига оид таклифлар олган бўлса, айнан шундай ёндошувларни талаб қиладиган масалалар кўтарилиши мумкин. Бундай таклифлар юридик фирмалар, хусусий ёки давлат секторидagi иш берувчилар томонидан берилиши мумкин. Бундай ҳолатда мазкур вазиятга судьянинг шахсий манфаатдорлигига ҳамда унинг мажбуриятларига баҳо берадиган оқил, холис ва хабардор шахснинг нуқтаи-назаридан маълум бир таваккалчилик ҳам бўлиши мумкин ва бу бир-бирига қарама-қарши бўлиб қолиши ҳам мумкин. Бундай таклифларни кўриб чиқишда мазкур ҳолатни эътиборга олиш зарур, чунки кўп ҳолларда собиқ судьяларнинг одоб-ахлоқи мазкур судьянинг ўз лавозимидан кетганидан кейин ҳам ўз вазифасида қоладиган судьялар ҳамжамиятининг тушунишига таъсир қилиши мумкин.

“Судьяларнинг одоб-ахлоқига оид Бангалор принциплари”нинг 2.5. с).- бандида “Судья ёки унинг оила аъзолари кўрилатган ишнинг натижасидан моддий манфаатдор бўлса. Ушбу ишни кўриб чиқиш учун бошқа суд тайинланишининг иложи бўлмаган ҳолда, ёки ишнинг шошилинич хусусиятга эга экани, уни ҳал қилишни кечиктириш суднинг жиддий хатосига олиб келиши мумкинлиги шароитида судья ишни кўриб чиқишда иштирок этишидан четлаштирилиши мумкин эмас” [1] деб белгиланган.

Қоидага кўра, судья шундай ишни кўришдан раддия эълон қилиши лозимки ишнинг натижасига кўра агар судья (ёки унинг оила аъзолари) моддий фойда олиши ёки моддий зарар кўриши мумкин бўлса. Бундай вазият шундай вақтда пайдо бўлиши мумкинки, масалан судья судда низолашаётган тарафларнинг бири бўлган компаниянинг сезиларли даражадаги хиссасига эгалик қилса ва кўриб чиқиладиган ишнинг натижаси судьянинг моддий манфаатдорлигига ҳақиқий таъсир қилиши ёки асослантирилган тарзда таъсир қилади деб тушунилса.

Агар ишда тарафларнинг бири компания бўлиб унинг рўйхатига киритилган биржадаги акциядорлик капиталининг катта бўлмаган қисмига судья эгалик қилаётган бўлса, бунда судья ишни кўришда иштирок этиш ҳуқуқидан маҳрум қилинмаслиги мумкин, чунки ишнинг натижаси судьянинг манфаатларига таъсир қилиши эҳтимолдан йироқ. Аммо иш бошқача тус олиши мумкин агар суддаги низонинг натижаси компаниянинг фаолият юритишига ёки уни сақлаб қолишга боғлиқ бўлиб қолса, бундай ҳолатда аниқ шароитдан келиб чиқиб ишнинг натижаси судьянинг манфаатларига таъсир қилиши мумкин.

Фавқулодда вазиятларда юқорида баён қилинган принциплардан чекинишни талаб қилиши мумкин. Зарурат концепцияси судьяга ишни кўриб чиқиш ва иш бўйича қарор қабул қилиш имкониятини беради, башарти судьяни четлатиш одил судловдан воз кечишга олиб келиши мумкин. Бундай зарурат, суд ишини юритишда иштирок этишдан худди шундай тарзда четлатилмаган бошқа бир судьянинг йўқлиги пайтида пайдо бўлиши мумкин, ёки агар суд процесси кечиктирилса, ёки нотўғри суд музокараси жиддий қийинчиликларга олиб келса, ёки агар мазкур судьянинг йўқлиги сабабли ишни кўриб чиқиш ва иш бўйича қарор қабул қилиш учун судья тайинланмай қолган бўлса, бундай зарурат мумкин бўлмай қолади [19].

Албатта, бундай зарурат камдан-кам ва махсус ҳолатлардагина юзага келади.

Аммо бунга ўхшаш вазият охириги суд инстанцияларида вақти-вақти билан пайдо бўлиб туриши мумкин, унда судьялар сонини чеклашга тўғри келади ҳамда бундай ҳолатда бошқа судьяларга ваколатлаш мумкин бўлмаган муҳим конституциявий ва апелляциявий вазифалар мазкур судьяга юклатилади.

Хулоса қилиб айтганда, судьяларнинг холислиги адолатли суд муҳокамасига бўлган ҳуқуқнинг муҳим жиҳати ҳисобланади. Бу шуни билдирадики, судьялар холис ва ўз қарорларини далилларга ҳамда қўлланиладиган қонунчиликка асослантириб, ҳеч қандай шахсий адоватларсиз ёки кўрилатган ишга ва унда иштирок этаётган шахсларга нисбатан олдиндан шаклланган фикрларсиз ҳамда тарафларнинг манфаатларни кўзлаб ҳаракат қилмасликлари лозим.

Иқтибослар/Сноски/References:

1. Бангалорские принципы поведения судей. Гаага, 26 ноября 2002 года. https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/bangalore_principles.
2. Territorial Court Act (NWT), Northwest Territories Supreme Court, Canada (1997) D.L.R. (4th) 132 at 146, per Justice Vertes.
3. Russell PH, O'Brien DM (eds) *Judicial independence in the age of democracy: critical perspectives from around the world*. University of Virginia Press, Charlottesville 2001.
4. Stephen, N.. *Judicial independence – A fragile bastion*. In S.Shetreet & J.Deschênes (Eds.), *Judicial independence: The contemporary debate* Martinus Nijhoff Publishers. 1985.p. 529.
5. Pimentel D. *Reframing the independence v. Accountability debate: Defining judicial structure in light of judges' courage and integrity*. 2009. *Cleveland State Law Review*, 57(1), 1.
6. Raban, O. *Modern legal theory and judicial impartiality*. London: 2003 GlassHouse Press.
7. Shetreet, S. *Judicial independence: New conceptual dimensions and contemporary challenges*. In S.Shetreet & J.Deschênes (Eds.), *Judicial independence: The contemporary debate*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers. 1985.p. 590.
8. S.Shetreet & J. Deschênes, *Judicial independence: The contemporary debate*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers. 1985.pp. 7–380.
9. Geyh, C. *Straddling the fence between truth and pretense: The role of law and preference in judicial decision making and the future of judicial independence*. *Notre Dame Journal of Law, Ethics and Public Policy*, 22(2), 2008. 435. p. 447.
10. *Gregory v. United Kingdom*, European Court of Human Rights, (1997) 25 E.H.R.R. 577.
11. *Castillo Algar v. Spain*, European Court of Human Rights, (1998) 30 E.H.R.R. 827.
12. *R. v. Sussex Justices, ex parte McCarthy*, [1924] 1 K.B. 256 at 259, per Chief Justice Lord Hewart; и *Johnson v. Johnson*, (2000) 201 CLR 488 at 502.
13. *R. v. Bertram*, [1989] OJ No. 2133 (QL), Justice Cory в *R. v. S.*, Supreme Court of Canada, [1997] 3 S.C.R. 484, para. 106.
14. Филин Д.М., Боровков А.В. “Место и роль нравственных принципов в работе судьи”. *Вопросы современной юриспруденции*. 2015. №44. –С 3.
15. Jeffrey M. Shaman, Steven Lubet and James J. Alfini, *Judicial Conduct and Ethics*, 3rd ed. (Charlottesville, Virginia, The Michie Company, 2000).
16. *Laird v. Tatum*, United States Supreme Court (1972) 409 US 824.
17. Commonwealth of Virginia Judicial Ethics Advisory Committee, Opinion 2000-5; *Ebner v. Official Trustee in Bankruptcy*, High Court of Australia, [2001] 2 LRC 369, (2000) 205 CLR 337.
18. *Ex parte Pinochet Ugarte (No. 2)*, House of Lords, United Kingdom, [1999] 1 LRC 1.
19. *The Judges v. Attorney-General of Saskatchewan*, Privy Council on appeal from the Supreme Court of Canada, (1937) 53 T.L.R. 464; *Ebner v. Official Trustee in Bankruptcy*, High Court of Australia, [2001] 2 LRC 369; *Panton v. Minister of Finance*, Privy Council on appeal from the Court of Appeal of Jamaica, [2002] 5 LRC 132.